

นวัตกรรมดิจิทัลเพื่อมรดกทางวัฒนธรรมศิลปกรรมล้านนา วัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง

Digital Innovation for the Cultural Heritage of Lanna Artistry at Wat Phra That Lampang Luang, Ko Kha District, Lampang Province.

วารภรณ์ ภูมิลี¹ | Waraphorn Phummalee¹

ศิญาพัฒน์ เสนจันทร์วุฒิชัย² | Siyaphat Senchanwuttichai²

Received: 7 ตุลาคม 2568 Revised: 3 ธันวาคม 2568 Accepted: 9 ธันวาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนวัตกรรมดิจิทัลเพื่อมรดกทางวัฒนธรรมศิลปกรรมล้านนาวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) การจัดการองค์ความรู้ทางรูปแบบศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง 2) การสร้างนวัตกรรมศิลปกรรมชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง และ 3) การพัฒนาข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง Application : Art Lampang Luang จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากแหล่งต่าง ๆ ได้นำมาจัดหมวดหมู่ เผยแพร่ให้เข้าถึงความงามที่แฝงอยู่ในดินแดนแห่งนี้ ให้รับรู้ถึงสุนทรียภาพของศิลปกรรม ของชุมชนที่มีรวมศูนย์กลางผ่านวัดพระธาตุลำปางหลวงมีหลักฐานที่เป็นรูปธรรม บ่งบอกถึงร่องรอยมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนานแสดงออกถึงความเข้มแข็งของชุมชน บนหนทางแห่งความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะความงามของศิลปกรรมล้านนายุคทองเพียงหนึ่งเดียวที่ยังความสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย ให้การเผยแพร่จากการสร้างนวัตกรรมนี้ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายเหมาะสมกับวิถีชีวิตที่ตอบสนองความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี

คำสำคัญ: นวัตกรรม, ศิลปกรรมล้านนา, วัดพระธาตุลำปางหลวง

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

E-mail: p.waraporn@g.lpru.ac.th

¹ Asst. Prof., Department of Arts and Design, Faculty of Humanities and Social Sciences, Lampang Rajabhat University E-mail: p.waraporn@g.lpru.ac.th

² อาจารย์ สาขาวิชาวิศวกรรมซอฟต์แวร์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

E-mail: siyaphat@g.lpru.ac.th

² Lecturer, Department of Software Engineering, Faculty of Industrial Technology, Lampang Rajabhat University E-mail: siyaphat@g.lpru.ac.th

Abstract

The research article entitled “Digital Innovation for the Cultural Heritage of Lanna Artistry at Wat Phra That Lampang Luang, Ko Kha District, Lampang Province” aims to: 1) manage and systematize knowledge related to the artistic forms of Wat Phra That Lampang Luang; 2) create community-based artistic innovations associated with Wat Phra That Lampang Luang; and 3) develop and disseminate information on the temple’s artistic heritage through the application *ArtLampangLuang*.

The study involved collecting and compiling relevant data from various sources, which were then categorized and presented to enhance accessibility to the aesthetic values embedded within this cultural landscape. The dissemination highlights the artistic beauty of the local community, whose cultural center is Wat Phra That Lampang Luang, and provides tangible evidence of long-standing artistic and cultural heritage passed down through generations. This heritage reflects the strength of the community rooted in faith and devotion to Buddhism. In particular, the site represents one of the most complete and well-preserved examples of Lanna golden-age artistry in Thailand. The digital innovation developed through this research facilitates easy access to information and aligns with contemporary lifestyles shaped by the rapid advancement of technology.

Keywords: Innovation, lanna artistry , wat phra that lampangluang temple

บทนำ

สังคมที่มีการไหลตามกระแสของอิทธิพลทางวัฒนธรรมอันหลากหลายของโลกที่ไร้ขอบเขต สิ่งที่จะดึงดูดจิตใจให้แข็งแรงไม่ให้พัดพาไปโดยง่ายคือรากเหง้าที่ยึดเหนี่ยว หากเป็นรากแก้วที่อยู่ใต้ดิน คอยพยุงเหมือนต้นไม้ใหญ่ให้แข็งแรงไม่ว่ากระแสลมจะผ่านไปก็ฤดูกาลก็ยังยืนหยัดอยู่ได้ มรดกทางวัฒนธรรมของวัดพระธาตุลำปางหลวงก็เช่นกัน ที่ได้เดินทางผ่านกาลเวลามายุคหลายสมัย หากไม่ใช่ความเข้มแข็งของชุมชนจะคงอยู่ได้นานเท่าไรกัน ประเพณีที่ยังคงงดงามไปหลงตามกระแส อีกทั้งศิลปกรรมที่งดงามผ่านแผนผังของวัดในเขตพุทธาวาสที่แผ่กระจายคติจักรวาลที่สำคัญ บนพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ความศรัทธาเริ่มมากขึ้น หลังจากได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของที่นี่ การเผยแพร่ข้อมูลเปรียบเสมือนถ่ายทอดสิ่งดีงามด้วยเช่นกัน การรวบรวมข้อมูลสร้างสรรค์เป็นแผนที่ทางวัฒนธรรมผ่านผังเมืองโบราณด้วยเทคนิคสีน้ำ ด้วยแนวคิดของคติจักรวาลรวมถึงศิลปกรรมที่น่าชมด้วยช่องทางสื่อสารโซเชียลมีเดีย ทำให้มีความเชื่อว่าสิ่งดีงามนี้ได้ถูกสืบทอดไปพร้อมกัน โดยเฉพาะหากได้รู้ความหมายแล้ว ดังไขกุญแจปลดล๊อคภาพที่ไขแนวความคิดทางพระพุทธศาสนา ที่มีความเชื่อมโยงไปถึง

การดำเนินชีวิตในวิถีสงสารไม่รู้ที่ภาพก็ชาติ ให้เข้าสู่ทางเดินอย่างมีเป้าหมายอย่างมีแก่นยึดไม่หลงไปตามกระแส และยังเป็นคติทางความงามที่สำคัญที่เป็นหัวใจของมรดกทางวัฒนธรรมแห่งนี้

หนึ่งในการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนา เมื่อมาเยือนจังหวัดลำปาง สิ่งทีพลาดไม่ได้ คือ การได้มากราบไหว้องค์พระธาตุลำปางหลวง ทำให้มีนักท่องเที่ยว เข้า-ออก เป็นจำนวนมากในแต่ละวัน เพราะความสะดวกสบายในการเดินทางมีมากขึ้น จึงมีทั้งคนไทยและต่างชาติ ซึ่งสื่อที่แสดงถึงสุนทรียภาพทางศิลปกรรมของวัดมีน้อย กลับยังไม่ค่อยถูกเผยแพร่และมีไม่มาก ทำให้การเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้น้อยเกินไป ดังนั้นการออกแบบแผนที่ทางวัฒนธรรมในงานวิจัยครั้งนี้ ได้จัดทำนวัตกรรมการอนุรักษ์ เพื่อรองรับฐานข้อมูลในรูปแบบแอปพลิเคชัน (Application) ให้เข้าถึงความสะดวกในการพกพาโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อต้องการข้อมูลโดยทั่วไปเป็นเบื้องต้นสำหรับนักท่องเที่ยวและข้อมูลทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวงเพื่อถ่ายทอดข้อมูลเชิงสุนทรียภาพให้สอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยี

จากคู่มือค้นดินรอบเมืองในลักษณะดังภาพจึงเกิดการลุกและทำลายโดยไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ เช่น การสร้างสะพานทางทิศตะวันตกของบริเวณคูน้ำคันดินและประตูหนองซึ่งเคยมีวัดหนองงูตามผังเมืองโบราณ แต่ไม่พบหลักฐานใด ๆ เหลือทิ้งไว้ และผู้ที่สร้างนั้น เป็นหน่วยงานทางราชการ แสดงให้เห็นถึงการไม่เห็นคุณค่ามรดกทางอารยธรรมซึ่งไม่รู้ถึงประวัติความเป็นมาของพื้นที่ จึงเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ขึ้น เพราะองค์ความรู้เหล่านี้ไม่ได้ถูกถ่ายทอดหรือเผยแพร่อย่างต่อเนื่อง

การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อการยกระดับองค์ความรู้ของชุมชน การอนุรักษ์ฟื้นฟูต่อยอดภูมิปัญญาและทุนทางวัฒนธรรม ประเด็นสำคัญ การรักษาคุณค่าสู่การยกระดับ อัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น การฟื้นฟู สืบสาน ต่อยอด อัตลักษณ์ทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่น การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมอนุรักษ์คุณค่าศิลปกรรมล้านนาวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปางนี้ เพื่อยกระดับกระแสสังคมฐานข้อมูลความรู้ ที่การแบ่งปันความรู้ในอนาคตจะมีประสิทธิภาพสูงมาก โดยเฉพาะการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นกลไก ในการเชื่อมโยงทำให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และแนวปฏิบัติที่ดี ในการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อสังคมที่มีเสถียรภาพและโลกที่น่าอยู่

วัตถุประสงค์

1. การจัดการองค์ความรู้ทางรูปแบบศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง
2. การพัฒนาข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลทางศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวงที่ Application: ArtLampangLuang
3. การสร้างนวัตกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง

ขอบเขตของการวิจัย

- ด้านเนื้อหา จากศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง
- ด้านพื้นที่การศึกษา ชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง
- ด้านระยะเวลาที่เริ่มลงพื้นที่ พ.ศ.2558 - 2568

สมมติฐานการวิจัย

กระแสสังคมฐานความรู้ การแบ่งปันความรู้ในอนาคตจะมีประสิทธิภาพสูงมาก โดยเฉพาะการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นกลไกในการเชื่อมโยง การพัฒนาองค์ความรู้จากศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวงในรูปแบบ Application : ArtLampangLuang การสร้างสรรค์นวัตกรรมศิลปะล้ำนาเพื่อเข้าถึงข้อมูลของศิลปะล้ำนาของวัดพระธาตุลำปางหลวง

นวัตกรรม

นวัตกรรมเชิงศิลป์ วัฒนธรรม และมานุษยวิทยา ความคิดสร้างสรรค์เป็นจุดกำเนิดแรกของนวัตกรรม เรียกได้ว่าความคิดสร้างสรรค์กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่มักจะใช้ควบคู่กันเพื่อใช้ในการพัฒนานวัตกรรม โดยในบางครั้ง หลายนวัตกรรมที่เกิดขึ้น เกิดจากการตกผลึกความรู้ด้านศิลปะ วัฒนธรรม หรือมานุษยวิทยา เสริมด้วยแนวคิดใหม่ หรือเทคโนโลยีบางอย่าง เกิดเป็นสิ่งที่สามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกแก่สังคม และหนึ่งในนั้น คือ นวัตกรรมเชิงศิลป์ (Aesthetic Innovation) ทั้งดนตรี ศิลปะ และสันทนาการ และ นวัตกรรมเพื่อสังคม (Social Innovation) ซึ่งเป็นประเด็นนวัตกรรมที่น่าสนใจ และเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยในอนาคตสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) เชื่อว่าการนำศิลปะ วัฒนธรรม และมานุษยวิทยา มาบูรณาการจะเป็นอีกเครื่องมือสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูคุณภาพชีวิต ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ช่วยยกระดับคุณค่าของผลงาน และช่วยลดความเหลื่อมล้ำได้ในหลากหลายมิติ ในขณะเดียวกันก็สามารถสร้างให้เกิดความยั่งยืนได้อย่างเป็นรูปธรรม (อริชา ชุสุทธ์, 2564)

ศิลปกรรมล้ำนา

ศิลปะคือสิ่งที่เร้าอารมณ์ สามารถจะรับเข้าสู่อารมณ์ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตาและหู ทางหู คือเสียงกลอง เสียงดนตรี การอ่านกวีนิพนธ์ การขับร้อง เป็นต้น ทางตา คือ สิ่งสัมผัสได้จาก จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม การร่ายรำ ซึ่งเรียกว่า ทัศนศิลป์ (Visual Art) ศิลปะมีอยู่ 5 ประเภท เพราะเหตุนี้จึงจำแนกศิลปะออกได้เป็น 5 ประเภทคือ 1. จิตรกรรม (การเขียนรูป) 2. ประติมากรรม (การปั้น การแกะสลัก) 3. สถาปัตยกรรม (การก่อสร้าง) 4. คีตกรรม (ดนตรี การร่ายรำ นาฏกรรม) 5. วรรณกรรม (การประพันธ์) (น. ณ ปากน้ำ, 2543)

อาณาจักรล้านนากำเนิด พ.ศ.1893 เมื่อสร้างเมืองเชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง จนถึงอาณาจักรล่มสลายลงใน พ.ศ.2101 มีอายุ 262 ปี พัฒนาการประวัติศาสตร์ช่วงเวลาดังกล่าวแบ่งเป็น 3 สมัย คือ

สมัยแรกเป็นช่วงสร้างอาณาจักร (พ.ศ.1839-1898) สมัยที่สองเป็นช่วงอาณาจักรเจริญรุ่งเรือง (พ.ศ.1898-2068) และสมัยที่สามเป็นช่วงอาณาจักรล้านนาเสื่อมสลาย (พ.ศ.2069-2101) ลักษณะเด่นของยุคนี้คือ การเกิดรัฐขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ในหุบเขาตามที่ราบลุ่มน้ำต่าง ๆ แต่ละรัฐต่างก็มีกษัตริย์และราชวงศ์ มีประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมเป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และสร้างสายสัมพันธ์กับรัฐที่อยู่ข้างเคียง ล้านนา หมายถึง ดินแดนที่มีนามากมาย ประมาณนับได้จำนวนล้าน เป็นคำคู่กับล้านช้าง คือดินแดนที่มีช้างนับล้านตัว ตั้งแต่ทศวรรษ 2520 “ล้านนา” ได้รับการยอมรับว่าเป็นคำที่ถูกต้องมิใช่ล้านนา ความเข้าใจผิดนั้นมีเหตุสองประการแรก ในอดีตไม่เคร่งครัดการใส่วรรณยุกต์ประการที่สอง พระบรมราชวินิจฉัยของรัชกาลที่ 5 ว่า “ลานนา หมายถึง ทำเลทำนา” คู่กับลานช้าง เพราะเชื่อว่าเมืองหลวงพระบางเป็นที่เขาห้วยป่าดง ทำนองจะมีช้างมากหลังจากนั้นคำว่า ลานนาก็ใช้ในกรุงเทพฯ และแพร่หลายไปทั่วประเทศสยามโดยใช้ในหนังสือแบบเรียนและเอกสารวิชาการต่าง ๆ (สรสวดี อ่องสกุล, 2561) ศิลปวัฒนธรรมของแคว้นล้านนามีความสัมพันธ์กับแคว้นแคว้นใกล้เคียง ทั้งที่เจริญขึ้นก่อนและที่เติบโตร่วมสมัยกันมาทางตะวันตกคือทมิฬ ชัย มอญ พม่า ทางเหนือคือจีนตอนใต้ ทางใต้ของล้านนาคือสุโขทัย ล้านช้างอยู่ทางตะวันออก การรับอิทธิพลด้านศิลปกรรมของล้านนาในระยะแรก เกี่ยวข้องกับเมืองที่เจริญขึ้นก่อนทางทิศตะวันตกเป็นสำคัญ โดยมีการแลกเปลี่ยนสังสรรค์ในระยะต่อมา กับศิลปะสุโขทัย ซึ่งมีความต่อเนื่องมาจนถึงยุคทองของศิลปกรรมล้านนาในต้นพุทธศตวรรษที่ 21 ขอบข่ายของศิลปกรรมล้านนาได้แพร่หลายไปทางตะวันออกถึงแคว้นล้านช้าง ลงไปทางใต้สู่อาณาจักรอยุธยา ครั้นเมื่อเมืองเชียงใหม่ตกอยู่ใต้อาณาจักรปกครองของพม่าในต้นพุทธศตวรรษที่ 22 และเรื่อยมาจนถึงพุทธศตวรรษที่ 24 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์บทบาทการทำนุบำรุงศาสนาและศิลปกรรม จึงเปลี่ยนจากกษัตริย์หรือราชสำนักมาอยู่ที่เจ้านายผู้ปกครองและพ่อค้าไม้ผู้มั่งคั่งซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า งานสร้างปฏิสังขรณ์วัดวาอารามจึงมีลักษณะของศิลปกรรมพม่ารุ่นหลัง รวมทั้งอิทธิพลของศิลปกรรมจากกรุงเทพฯ ที่เริ่มปะปนอยู่ด้วย (สันติ เล็กสุขุม, 2555)

ล้านนาเป็นแคว้นอิสระดำรงเอกราชมาอย่างยาวนานตั้งแต่ต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 22 และตกเป็นประเทศราชเป็นครั้งคราวมาจนถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 24 ก่อนที่จะล่มสลายและได้รับการฟื้นฟูใหม่อีกครั้ง ดังนั้นในช่วงเวลานี้จึงถือเป็นยุคล้านนาที่แท้จริง เพราะตลอดระยะเวลาอันยาวนานนั้น ล้านนามีความสัมพันธ์กับแคว้นต่าง ๆ โดยรอบและใกล้เคียง ทั้งทางการเมือง ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะพระพุทธศาสนาลังกาวงศ์ที่เจริญรุ่งเรืองอยู่ที่เมืองเชียงใหม่ ทำให้กลายเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนาในดินแดนแถบนี้ สิ่งเหล่านี้เป็นเบ้าหลอมให้ล้านนามีแบบแผนทางวัฒนธรรมเป็นของตนเองโดยเฉพาะศิลปะล้านนาที่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง จึงกำหนดเรียกศิลปะและสถาปัตยกรรมที่ปรากฏในช่วงเวลานี้ว่า ศิลปะยุคล้านนา ดังนั้น ศิลปะยุคล้านนา หมายถึงงานศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมของแคว้นล้านนาที่มีอัตลักษณ์ของตนเองอย่างแท้จริง ที่อยู่ในช่วงระยะเวลาระหว่างต้นพุทธศตวรรษที่ 19 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 24 (สุรพล ดำริห์กุล, 2561)

ล้านนาเป็นดินแดนที่มีงานศิลปกรรมในยุคของความเป็นอาณาจักรอันรุ่งเรือง ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมา โดยมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมมาจากพุทธศาสนาแบบเถรวาท และพัฒนาจนมีรูปแบบเฉพาะตัว อันเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่นในสมัยหนึ่งของศิลปะในประเทศไทย ในยุคแห่งความเป็นอาณาจักร ระหว่างพุทธศตวรรษที่ 19 ถึงต้นพุทธศตวรรษที่ 22 แสดงให้เห็นถึงความยิ่งใหญ่และความเจริญรุ่งเรืองของชุมชนที่มองผ่านงานศิลปกรรม ยุคแห่งความเจริญรุ่งเรืองสูงสุดหรือยุคทองของงานศิลปกรรมล้านนา อยู่ระหว่างปลายพุทธศตวรรษที่ 20 ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ 21 สัมพันธ์กับความมีอำนาจทางการเมืองและความรุ่งเรืองทางศาสนา มีข้อสังเกต คือ พัฒนาการของงานศิลปกรรมไม่ได้ไปสู่ความเป็นศิลปะแบบคลาสสิก แต่กลับเป็นเรื่องของความหลากหลายทางด้านรูปแบบทั้งเรื่องของเจดีย์และพระพุทธรูป อันเป็นรสนิยมของผู้สร้างที่ทำให้ศิลปะล้านนาเป็นศิลปะที่น่าสนใจ ความเสื่อมของศิลปะล้านนาในยุคแห่งความเป็นอาณาจักรนั้น เกิดขึ้นพร้อมกับการล่มสลายและตกอยู่ภายใต้การปกครองของพม่า ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 22 เป็นต้นมา ซึ่งดินแดนล้านนานั้นไม่เคยถูกทิ้งร้างเลย ยังปรากฏหลักฐานว่ามีการสร้างงานศิลปกรรมอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะไม่งดงามและยิ่งใหญ่เทียบเท่ายุคแห่งความเจริญรุ่งเรืองก็ตาม แสดงให้เห็นถึงความเป็นดินแดนแห่งการสร้างศิลปกรรม ที่สะท้อนให้เห็นถึงจิตใจของชาวล้านนาที่รักความสงบและอ่อนหวาน (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2556)

วัดพระธาตุลำปางหลวง

ชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง ตั้งอยู่บริเวณ ต.ลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปาง เป็นวัดที่มีความสำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของจังหวัดลำปาง (สุรพล ดำริห์กุล, 2558) “วัดพระธาตุลำปางหลวงเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของ จ.ลำปาง แต่คนลำปางรวมทั้งคนล้านนาเองก็ยังไม่รู้จักและเห็นคุณค่าของมรดกวัฒนธรรมแห่งนี้ว่ามีความสำคัญอย่างไร” ประเด็นนี้ สำคัญมากในการต่อยอดการวิจัย ซึ่งก่อนทำเรื่องนี้ ได้ทำวิจัยเรื่อง วัดพระธาตุลำปางหลวง: จิตรกรรมสีน้ำและข้อมูล เผยแพร่เป็นนิทรรศการและหนังสือจิตรกรรมสีน้ำ เพื่อเผยแพร่สุนทรียภาพของวัดแห่งนี้ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น แต่เป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ยังขาดความต่อเนื่อง และการทำวิจัยอีกเรื่อง คือ ตำนานวัดพระธาตุลำปางหลวงผ่านงานศิลปกรรม เป็นการศึกษาและทำความเข้าใจ เกี่ยวกับตำนานและถ่ายทอดเป็นผลงานจิตรกรรม

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องนวัตกรรมการอนุรักษ์คุณค่าศิลปกรรมล้านนาวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ผ่านการสังเกตจากการลงพื้นที่ชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง และการรวบรวมข้อมูลศิลปกรรมชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง มีระเบียบวิธีวิจัยไว้ ดังนี้

1. พื้นที่ชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง ตำบลลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือหลักฐานจากการถ่ายภาพ และหลักฐานที่ได้อ้างอิงไว้ก่อนศึกษา ได้แก่ ตำรา งานวิจัยและหนังสือต่าง ๆ เป็นต้น
3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ นั้นได้ทำการศึกษาและแบ่งหมวดหมู่เพื่อจัดประเภทในการนำเสนอ และเผยแพร่ข้อมูลอย่างเป็นระบบของรูปแบบศิลปกรรม
4. การนำข้อมูลศิลปกรรมสำคัญของวัดพระธาตุลำปางหลวง เพื่อออกแบบตารางจัดเก็บข้อมูลตัวหนังสือและภาพใน Google Sheet ทั้ง 7 หมวดหมู่ เพื่อแสดงผลและเชื่อมโยงข้อมูลไปยัง Glidapp ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการพัฒนา Application
5. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อถ่ายทอดข้อมูลในส่วนที่สำคัญของศิลปกรรมของวัดพระธาตุลำปางหลวง
6. การนำเสนอข้อมูลเผยแพร่ข้อมูลทางศิลปกรรม

การดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยหลังจากรวบรวมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง กับนวัตกรรมการอนุรักษ์คุณค่าศิลปกรรมล้านนาวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง การสังเคราะห์ข้อมูลของชุมชนโบราณวัดพระธาตุลำปางหลวง ต.ลำปางหลวง อ.เกาะคา จ.ลำปางเพื่อนำมาทำฐานข้อมูลในการสร้างนวัตกรรม เพื่อเป็นสื่อทางสุนริยะของคุณค่าศิลปกรรมของชุมชนโดยมีวิธีดำเนินงาน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Innovation), การอนุรักษ์ (Preserve), ศิลปกรรมล้านนา (Lanna of Art) และวัดพระธาตุลำปางหลวง (Watphrathat Lampangluang) ได้ศึกษาและรวบรวมไว้ในส่วนบทที่ 2 ในการวิจัยครั้งนี้
2. การจัดทำฐานข้อมูลและภาพสำหรับการทำแผนที่ทางวัฒนธรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ 7 หมวดหมู่ ดังนี้ 1. สถาปัตยกรรม 2. จิตรกรรม 3. ประติมากรรม 4. วรรณกรรม 5. ลวดลายการประดับตกแต่ง 6. พุทธศิลป์ และ 7. ผังเมืองโบราณ

หมวดที่ 1 สถาปัตยกรรม ได้แก่ พระธาตุเจดีย์ วิหารหลวง วิหารพระพุทธรูป วิหารน้ำแต้ม หอพระพุทธรูป และ หอระฆัง จากการศึกษาข้อมูลวิหารล้านนาที่มีอายุก่อน พ.ศ.2490 (วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์, 2546) พบที่ลำปางถึง 8 แห่ง ที่เชียงใหม่ 2 แห่ง 3 แห่งอยู่ที่วัดพระธาตุลำปางหลวง ได้แก่ วิหารพระพุทธรูปที่มีความเก่าแก่ที่สุด รองลงมาคือวิหารน้ำแต้มและวิหารหลวง จากการศึกษาวิหารทั้ง 3 นี้พบว่าวิหารพระพุทธรูปยังคงความสมบูรณ์ โดยเฉพาะการรักษาจิตรกรรมฝาผนังภายในไว้ได้ค่อนข้างสมบูรณ์มากกว่าวิหารน้ำแต้มและวิหารหลวง เพราะวิหารพระพุทธรูปภายหลังได้มีการก่อปูนปิดทึบทำให้ยังคงรักษาสภาพภายในไว้ได้มากกว่า วิหารพระพุทธรูปและวิหารน้ำแต้มซึ่งเป็นวิหารโถงโล่งแบบดั้งเดิม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงที่ถูกกลมกลืนในพื้นที่อย่างแยกไม่ออก เช่น วิหารละโว้

และวิหารตันแก้ว รูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปคือ ลักษณะของหลังคาที่มีรูปแบบภาคกลาง ที่มาจากการบูรณะขาดความเข้าใจในบริบทและความสำคัญของสถานที่แห่งนี้

ภาพที่ 1 วิหารหลวง

ภาพที่ 2 วิหารพระพุท

ภาพที่ 3 วิหารน้ำแต่ม

หมวดที่ 2 จิตรกรรม ได้แก่ จิตรกรรมภายในวิหารหลวง วิหารพระพุท และวิหารน้ำแต่ม พบว่า วิหารพระพุทยังคงความสมบูรณ์มากที่สุด โดยเฉพาะการรักษาจิตรกรรมฝาผนังภายในไว้ได้ค่อนข้างสมบูรณ์มากกว่าวิหารน้ำแต่มและวิหารหลวง เพราะวิหารพระพุทภายหลังได้มีการก่อปูนปิดทึบ ทำให้ยังคงรักษาสภาพภายในไว้ได้มากกว่า วิหารน้ำแต่ม ซึ่งเป็นวิหารโถงโล่งแบบดั้งเดิม แต่กระนั้นจิตรกรรมแผงคอสองบนฝาผนังไม้หลายส่วนเริ่มเลือนหายเป็นที่น่าเสียดาย

ภาพที่ 4-5 จิตรกรรมฝาผนังบนแผงไม้คอสองด้านทิศเหนือในวิหารหลวงเปรียบเทียบกับปี 2561 และ ปี 2568 จะเห็นได้ถึง ความซีดจางของสีน้ำเงินลงไปมากเมื่อเปรียบเทียบกับกัน

ภาพที่ 6-7 จิตรกรรมฝาผนังบนแผงไม้คอสองด้านทิศเหนือในวิหารน้ำแต่มเปรียบเทียบกับ ปี2561 และ ปี 2568

หมวดที่ 3 ปฏิมารกรรม ได้แก่ พระเจ้าล้านทอง พระประธานภายในวิหารน้ำแต่ม พระประธานภายในวิหารพระพุท พระพุทรูปนาคปรกภายในวิหารละโว้ และพระเจ้าแก้ววัดพระธาตุลำปางหลวง

ภาพที่ 8 พระพุทธรูปปางมารวิชัยในวิหารพระพุทธร

ภาพที่ 9 พระพุทธรูปปางสมาธิในวิหารละโว้

พระพุทธรูปพระประธานในเขตสังฆาวาสสามารถพบได้ในวิหารหลวง วิหารพระพุทธร วิหารละโว้ วิหารน้ำแต้ม และวิหารต้นแก้ว ซึ่งพระพุทธรูปปางมารวิชัยในวิหารพระพุทธรเป็นพระพุทธรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดภายในวัด และพระพุทธรูปปางสมาธิในวิหารละโว้ ตามตำนานกล่าวว่าพระพุทธรูปองค์นี้ พระนางจามเทวีนำมาจากละโว้

ภาพที่ 10 พระเจ้าแก้วดอนเต้า

พระเจ้าแก้วดอนเต้าวัดพระธาตุลำปางหลวง ตามตำนานคือพระพุทธรูปองค์เดียวกับที่กล่าวไว้ในตำนาน ของวัดพระแก้วดอนเต้าสุชาดาราม จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปคู่บ้านคู่เมืองของชาวจังหวัดลำปาง อยู่ภายนอกเขตพุทธาวาสในกุฏิพระเจ้าแก้วเพราะอัญเชิญมาประดิษฐานที่วัดพระธาตุลำปางหลวงในภายหลัง

หมวดที่ 4 ประติมากรรม ได้แก่ สิ่งที่ยืนทางขึ้นวัดพระธาตุลำปางหลวงทางทิศตะวันออก และสิ่งหินหม้อปูลงพระบริเวณด้านซ้ายและขวาของฐานชุกชีที่ประดิษฐานพระประธานภายในวิหารน้ำแต้ม

ภาพที่ 11 สิ่งที่ยืนทางขึ้นวัดพระธาตุลำปางหลวง

ภาพที่ 12 สิ่งหินหม้อปูลงพระภายในวิหารน้ำแต้ม

หมวดที่ 5 ลวดลายล้านนา ภายในวิหารน้ำแต้มและวิหารพระพุทธเป็นลวดลายเฉพาะของล้านนาที่มีการลงรักปิดทองบนพื้นสีแดง สรุพล ดำริห์กุลได้กล่าวไว้ว่าลายคำเป็นลวดลายเฉพาะของล้านนา คำมาจากคำว่าทองคำ และลงรักบนพื้นสีแดงที่มีความแตกต่างต่างภาคกลางที่ลงรักบนพื้นสีดำ

ภาพที่ 13 ต้นศรีมหาโพธิ์ภายในวิหารน้ำแต้ม

ภาพที่ 14 ลวดลายเทวดาภายในวิหารพระพุทธ

หมวดที่ 6 พุทธศิลป์ ได้แก่ สลุงหลวงวัดพระธาตุลำปางหลวงจะนำมาใช้ในประเพณีปีใหม่ของชาวล้านนาหรือวันสงกรานต์ของไทย อาสนะไม้ใช้สำหรับเทศน์ธรรม หีบธรรมสำหรับใส่พระธรรมคัมภีร์ต่าง ๆ

ภาพที่ 15 สลุงหลวง

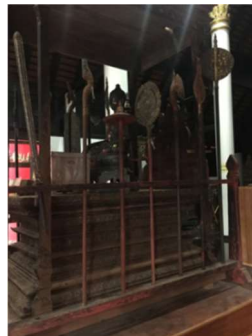
ภาพที่ 16 อาสนะไม้

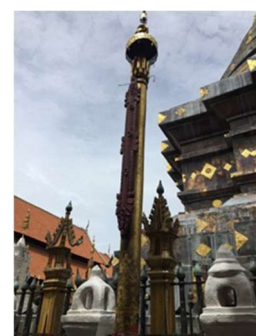
ภาพที่ 17 หีบธรรม

ภาพที่ 18 สัตตภัณฑ์

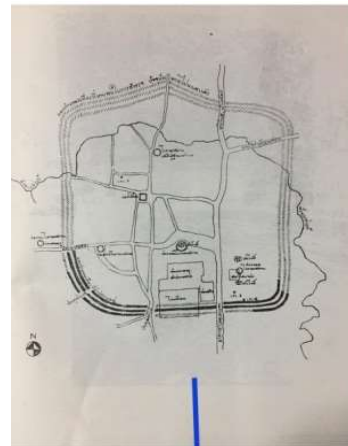
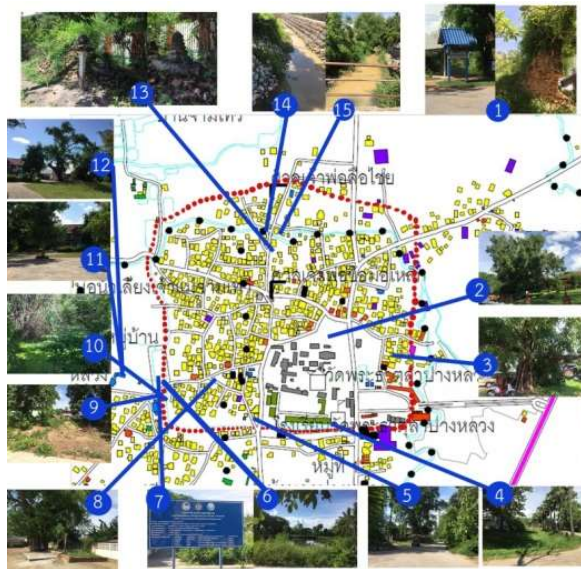
ภาพที่ 19 อาสนา

ภาพที่ 20 ตุงกระด้าง

สัตตภัณฑ์หรือเชิงเทียนจำลองมาจากเทือกเขาพระสุเมรุทั้งเจ็ด อาสนาเป็นเครื่องสักการะถือเป็นที่ประทับของพระพุทธเจ้าเป็นเครื่องสูงหรือเครื่องราชูปโภคของพระมหากษัตริย์ และตุ๊กกระด้างประดับตกแต่งบริเวณพระธาตุเจดีย์และวิหาร

หมวดที่ 7 ผังเมืองโบราณ

ผังเมืองเวียงโบราณเดิม(ภาสกร โทณะวนิก, 2529)

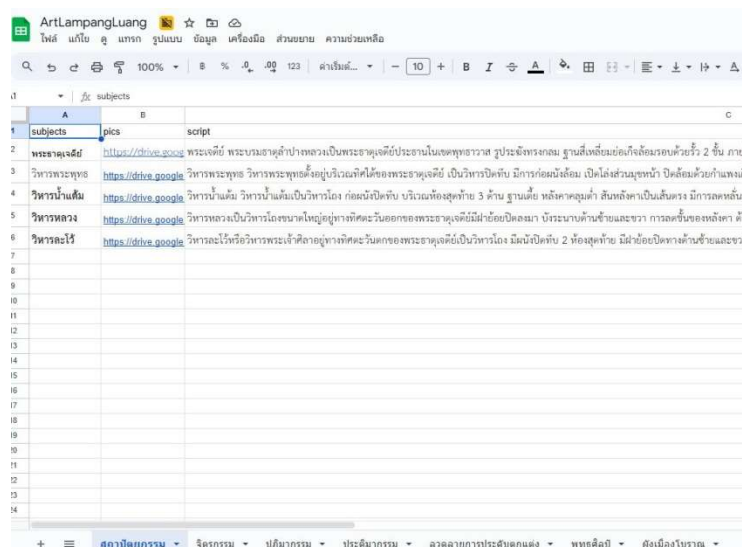
ภาพที่ 21 ผังเมืองชุมชนโบราณเวียงพระธาตุลำปางหลวงเปรียบเทียบกับผังเมืองเทศบาลตำบลลำปางหลวง

ชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวงเป็นเมืองโบราณ มีอาณาเขตความยาวโดยประมาณ 700 เมตร ความกว้างประมาณ 300 เมตร เป็นเมืองสี่เหลี่ยมผืนผ้ามุมมน (ภาสกร โทณะวนิก, 2529) หลักฐานทางโบราณสถานของชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง จากผังเมืองชุมชนเวียงพระธาตุลำปางหลวง การสำรวจเชิงพื้นที่ในปีที่ทำวิจัยพบว่า ร่องรอยโบราณสถานรอบชุมชนส่วนใหญ่ถูกทำลายไปเกือบหมด แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าบริเวณที่เคยเป็นโบราณสถานมาก่อนจะพบต้นไม้ใหญ่ ถึงแม้บริเวณนั้นจะไม่เหลือซากหากหากนับอายุต้นไม้แล้ว เมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของต้นไม้ และพื้นที่ของเมืองโบราณน่าจะอยู่บริเวณนั้นจริง คนในชุมชนโดยเฉพาะผู้สูงอายุได้เล่าถึงความเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่เริ่มมีไฟฟ้า การทำถนนมีความเจริญ บ้านเรือนมีการขยายเพิ่มมากขึ้นในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาทำให้ร่องรอยทางประวัติศาสตร์ถูกทำลาย โดยไม่รู้ถึงประวัติความเป็นมาของชุมชนเวียงโบราณ

การใช้แอปพลิเคชันสเปรดชีทเพื่อการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ 7 หมวดหมู่ ซึ่งแต่ละหมวดหมู่นั้น มีทั้งข้อมูลที่เป็นภาพถ่ายและข้อความประกอบภาพ ทำให้การนำเสนอและเข้าถึงผลงานศิลปกรรมล้านนาแต่ละหมวดได้ง่ายขึ้น

การออกแบบตารางจัดเก็บข้อมูลศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวง

จากการออกแบบตาราง เพื่อจัดเก็บข้อมูลใน Google sheet แล้ว การทำความรู้จักกับเครื่องมือบน Glide Apps เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากในการพัฒนาแอปพลิเคชัน ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ Tabs ที่ผู้สร้างแอปพลิเคชันสามารถจัดการแท็บ ไม่ว่าจะเป็นการเพิ่ม ลบ ทำซ้ำ จัดเรียงใหม่ และลากไปยังเมนูแอปพลิเคชัน และเครื่องมือ Screen panel ที่ทีมวิจัยสามารถจัดการกับส่วนประกอบ (component) ต่าง ๆ บนหน้าจอที่จะแสดงได้ โดยทีมนักวิจัยสามารถที่จะเพิ่ม ลบ component ดังกล่าว รวมไปถึงการกำหนดคุณลักษณะต่าง ๆ ตามความเหมาะสมของแอปพลิเคชันได้ ส่วน Data editor เป็นอีกหนึ่งส่วนที่เชื่อมโยงกับตารางเก็บข้อมูลใน Google sheet ซึ่งทีมนักวิจัยสามารถเพิ่ม ลบและแก้ไขข้อมูลได้โดยตรง ในระหว่างที่มีการพัฒนาแอปพลิเคชัน ทีมนักวิจัยสามารถตรวจสอบแอปพลิเคชันที่สร้างขึ้นมาได้ โดยเลือกให้แสดงแบบ Mobile Preview และ Tablet Preview จากวัตถุประสงค์ที่ได้รับไว้ข้างต้น ทีมนักวิจัยได้เรียนรู้กระบวนการสร้างแอปพลิเคชันตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สำเร็จแล้วโดยผู้สนใจข้อมูลสามารถเข้าแอปพลิเคชันผ่านลิงค์ <https://artlampangluang.glid.page> หรือ ที่ QR Code

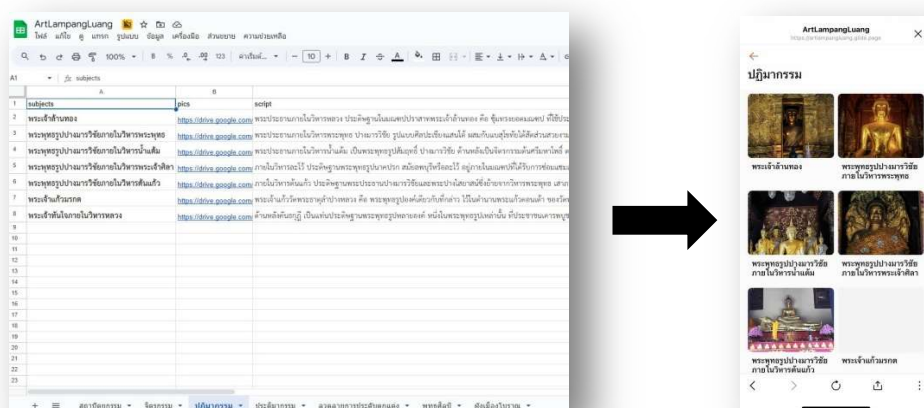

	A	B	C
1	subjects	pics	script
2	พระธาตุเจดีย์	https://drive.google.com	พระบรมธาตุลำปางหลวงเป็นพระธาตุเจดีย์ประธานในเขตพุทธาวาส รูปประติมากรรมฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัสก่อด้วยอิฐ 2 ชั้น ภายใน
3	วิหารพระพุทธ	https://drive.google.com	วิหารพระพุทธองค์อยู่บริเวณใต้โดมพระธาตุเจดีย์ เป็นวิหารไม้สัก มีการก่อผนังอิฐฉาบปูน ปิดทองด้านหน้า ปิดลวดลายปูนปั้น
4	วิหารน้ำแต้ม	https://drive.google.com	วิหารน้ำแต้ม วิหารน้ำแต้มเป็นวิหารไม้สัก ก่อผนังอิฐฉาบปูน บริเวณหลังคามี 3 ชั้น ฐานสี่เหลี่ยม หลังคาคลุมด้วย สันหลังคาเป็นปูนปั้น มีการลวดลายปูนปั้น
5	วิหารหลวง	https://drive.google.com	วิหารหลวงเป็นวิหารไม้สักขนาดใหญ่อยู่ทางทิศตะวันออกของพระธาตุเจดีย์มีม้ายี่สิบสองบาน มีระบบคาน้ำช้ำและช้ำ การลวดลายปูนปั้น
6	วิหารละโว้	https://drive.google.com	วิหารละโว้หรือวิหารพระเจ้าตากอยู่ทางทิศตะวันตกของพระธาตุเจดีย์เป็นวิหารไม้สัก ก่อผนังอิฐฉาบปูน มีม้ายี่สิบสองบาน มีม้ายี่สิบสองบาน
7			
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			

ภาพที่ 22 การออกแบบตารางเพื่อจัดเก็บข้อมูลศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวงหมวดหมู่ต่าง ๆ ทั้ง 7 หมวดหมู่ ได้แก่ สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ลวดลายการประดับตกแต่ง พุทธศิลป์ และผังเมืองโบราณ โดยข้อมูลที่จัดเก็บ คือ ข้อมูลตัวหนังสือ คำอธิบายศิลปกรรม และรูปภาพ และนำข้อมูลที่จัดเก็บในตารางนี้ เชื่อมต่อไปยัง Glidapp ต่อไป

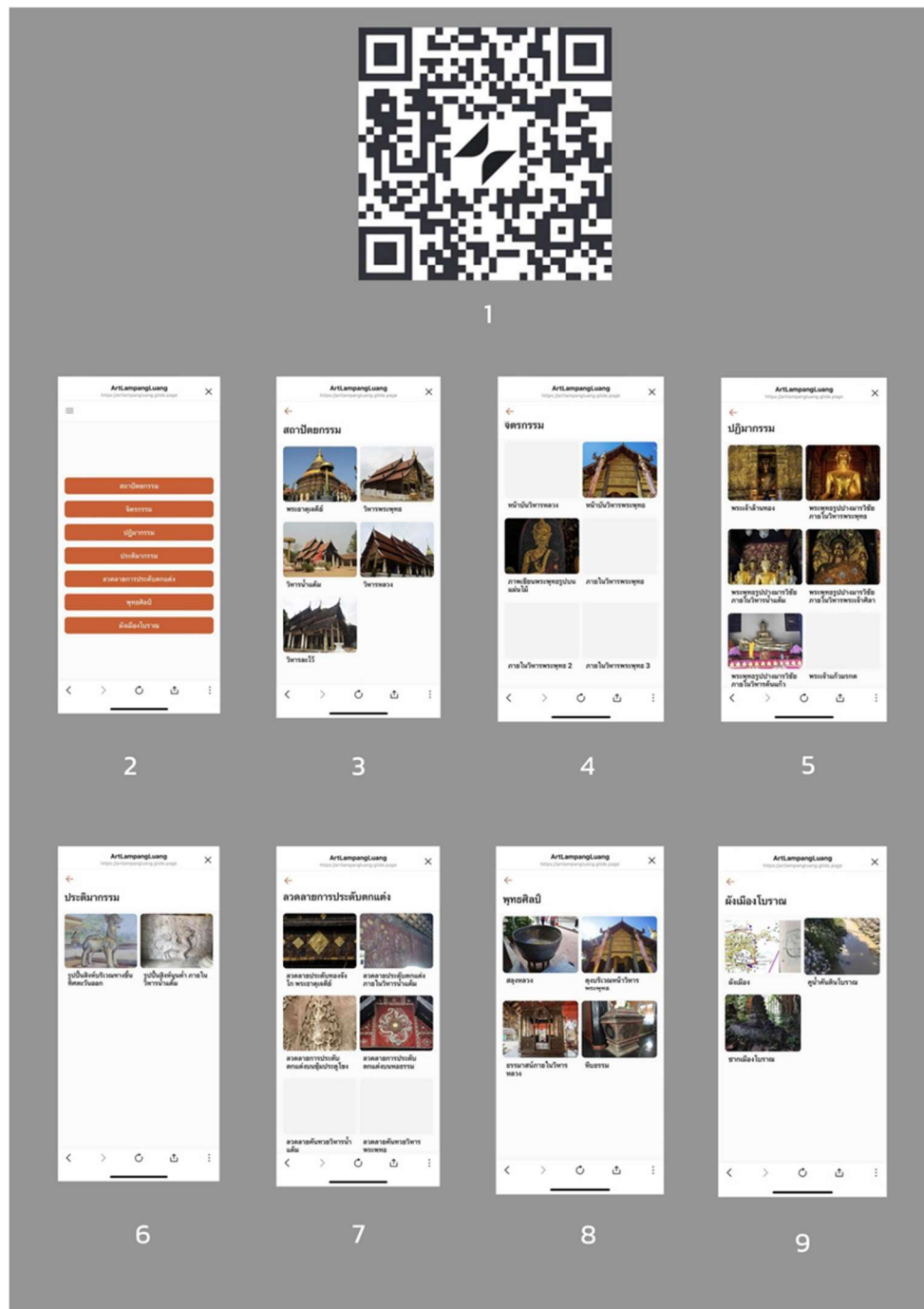

ภาพที่ 23 การออกแบบตารางเพื่อจัดเก็บข้อมูลศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวงในหมวดหมู่ต่าง ๆ

ภาพที่ 24 การออกแบบตารางเพื่อจัดเก็บข้อมูลศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวงในหมวดหมู่ต่าง ๆ

การจัดเก็บข้อมูลภาพและตัวหนังสือในตารางเพื่อเชื่อมโยงไป Application: ArtLampangLuang ในหมวดปฎิมากรรม ซึ่งสามารถเห็นคำอธิบายได้จากการใช้งานและแตะที่ภาพ เพื่อแสดงข้อมูลรายละเอียดขึ้นมา

ภาพที่ 25 การแสดงหน้าต่าง ๆ ของแอปพลิเคชัน ArtLampangLuang

แสดงการเข้าถึง Application : ArtLampangLuang ได้แก่ 1. สแกนคิวอาร์โค้ด 2. แสดงรายละเอียดหมวดหมู่ต่าง ๆ 3. แสดงข้อมูลหมวดสถาปัตยกรรม 4. แสดงข้อมูลหมวดจิตรกรรม

5. แสดงข้อมูลหมวดปฏิมากรรม 6. แสดงข้อมูลหมวดประติมากรรม 7. แสดงข้อมูลหมวดลวดลายการประดับตกแต่ง 8. แสดงข้อมูลหมวดพุทธศิลป์ และ 9. แสดงข้อมูลหมวดผังเมืองโบราณ โดยสามารถเห็นรายละเอียดของภาพเมื่อสัมผัสกับรูปภาพนั้น ๆ ได้

ผลการวิจัย

การดำเนินการโครงการวิจัยเรื่องนวัตกรรมการอนุรักษ์คุณค่าศิลปกรรมล้านนาวัดพระธาตุลำปางหลวง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การจัดการองค์ความรู้ทางรูปแบบศิลปกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวงที่แฝงนัยยะความเชื่อคติจักรวาลตามแนวทางพระพุทธศาสนา การรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาศิลปกรรมและแนวความคิดของวัดพระธาตุลำปางหลวงตั้งแต่ปี พ.ศ.2557-2568 นั้น ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางรูปแบบทางศิลปกรรมเช่น จิตรกรรมที่ค่อย ๆ จางและเลือนหายภายในวิหารน้ำแต้มและวิหารหลวง ซึ่งรูปแบบของวิหารที่ยังคงเหลือแบบล้านนา ข้อมูลเหล่านี้ล้วนมาจากการค้นคว้าที่ต้องอาศัยระยะในการรวบรวมข้อมูลและกลั่นกรองให้สื่อสารเข้าใจได้ง่ายเป็นสิ่งจำเป็น เพราะทำให้การสื่อสารให้ถึงแก่นของคุณค่าสถานที่แห่งนี้มีความหมายมากขึ้น

2. การศึกษาแผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวง

การศึกษาแผนที่ทางวัฒนธรรมชุมชนวัดพระธาตุลำปางหลวงนี้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2558 เรื่อยมาจนกระทั่งปี พ.ศ. 2568 ได้นำมารวบรวมเป็นข้อมูลเพื่อทำฐานข้อมูลในแอปพลิเคชัน

3. การพัฒนาข้อมูลเผยแพร่ผ่านนวัตกรรมผ่าน Application: ArtLampangLuang การรวบรวมเพื่อสร้างองค์ความรู้ของวัดพระธาตุลำปางหลวงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หากมีความเข้าใจผิด สามารถทำให้ความหมายเปลี่ยนไปและอรรถรสในการรับรู้ความงามย่อมเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น การจัดหมวดหมู่เพื่อการสื่อสารให้เข้าถึงได้ง่ายด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสมในปัจจุบันตอบสนองการใช้งาน ให้รับรู้ถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น

อภิปรายผล

การทำวิจัยมีทั้งกระบวนการวิจัยผนวกกับการเผยแพร่ข้อมูลทางศิลปกรรมไปพร้อม ๆ กันนั้น ทำให้เห็นรูปแบบและประวัติศาสตร์การศึกษาที่วัดพระธาตุลำปางหลวงในแต่ละช่วง ถึงพัฒนาการขององค์ความรู้ที่ตกผลึกมากขึ้น จากการสังเกตและค้นคว้าเพิ่มเติม จนสามารถแยกแยะและเห็นความถูกต้องแม่นยำขององค์ความรู้มากขึ้น แต่การเรียนรู้ยังไม่สิ้นสุดเพราะยังมีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถควบคุมได้

นวัตกรรมการสร้างนวัตกรรม Application : ArtLampangLuang นั้นเพื่อเป็นคลังข้อมูลดิจิทัลการอนุรักษ์ (Digital Archive) เพื่อเป็นฐานความรู้ข้อมูลศิลปกรรมที่สำคัญของวัดพระธาตุลำปางหลวง ในอนาคตที่อาจเกิดความเสียหายขึ้นได้กับผลงานศิลปกรรมแห่งนี้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยอย่างต่อเนื่องอยู่เป็นระยะทำให้มีองค์ความรู้ที่เพิ่มขึ้นแต่ยังเป็นเพียงความรู้ที่ระดับกาย แต่คติที่แฝงไว้อย่างแยบยลอย่างเป็นนามธรรมในสถานที่วัดพระธาตุลำปางหลวง ล้วนเป็นจุดหมายสูงสุดของเส้นทางพุทธศาสนิกชนหากไปถึงจุดหมายนั้น แต่หากไร้ซึ่งศิลปกรรมอันเป็นหลักฐานยืนยันแล้วไซ้ร้ ก็มีอาจจะยกเหตุผลใดมาอ้าง ซึ่งสิ่งที่น่าจะส่งผลต่อไปให้รูปแบบทางศิลปกรรมคงอยู่ยาวนานนั้น ควรเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์อย่างเห็นคุณค่าไปพร้อมกัน ซึ่งการพัฒนาข้อมูลสามารถเปลี่ยนแปลงได้อย่างต่อเนื่องในแอปพลิเคชัน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การสำรวจเปรียบเทียบจากแผนผังชุมชนโบราณเวียงพระธาตุลำปางหลวง ของภาสกร โทณะวนิกนั้น ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงในจุดต่าง ๆ ดังนี้ ร่องรอยโบราณสถาน บริเวณทางทิศเหนือของวัดพระธาตุลำปางหลวง บริเวณทางทิศตะวันออกของวัดพระธาตุลำปางหลวง อดีตที่ทำการบริหารส่วนตำบลที่คาดว่าน่าจะเคยเป็นวัดหนองงูมาก่อน บริเวณที่เคยเป็นคูน้ำคันดินฝั่งทิศตะวันตกของเมืองโบราณ บริเวณที่เป็นคูน้ำคันดินเดิมด้านทิศใต้ของโรงเรียน และมณฑลปรางที่บ้านหลอมศรีบ่อ ดังนั้น การสำรวจจากแผนผังชุมชนโบราณทำให้เห็นบริเวณที่เคยเป็นร่องรอยในอดีตที่ถูกเปลี่ยนแปลงไปและสะท้อนประเด็นปัญหาที่ควรสร้างความเข้าใจประวัติความเป็นมาของชุมชนให้เข้าถึงมากยิ่งขึ้นผ่านนวัตกรรมการสร้างนวัตกรรม Application : ArtLampangLuang นั้น เพื่อเป็นคลังข้อมูลดิจิทัลการอนุรักษ์อีกรูปแบบที่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้นจากการใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับสัญญาณอินเทอร์เน็ตได้

เอกสารอ้างอิง

- กรกนก รัตนวรารณ. (2545). *จักรวาลคติในการวางผังวัดหลวงล้านนา:สัญลักษณ์สะท้อนอำนาจรัฐในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ช่วงพุทธศตวรรษที่ 21*. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- น. ณ ปากน้ำ. (2543). *ความเข้าใจในศิลปะ*. พิมพ์ครั้งที่ 3. เมืองโบราณ.
- พรรณนิภา ปิณฑวนิช. (2546). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์การศึกษารูปแบบสถาปัตยกรรมวัดพระธาตุลำปางหลวงจังหวัดลำปาง. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ภาสกร โทณะวนิก. (2529). *การศึกษาเมืองโบราณเวียงพระธาตุลำปางหลวง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มณี พยอมยงค์. (2529). *ประเพณีสิบสองเดือนล้านนาไทย*. เอกสารวิชาการชุดล้านนาศึกษา ลำดับที่ 3 โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์. (2546). *ศาสตร์ ศิลป์ จิตวิญญาณ วิหารล้านนา*. เมืองโบราณ.

สน ศรีมาตราง. (2556). *คติความเชื่อไทรภูมิและจักรวาลวิทยา ในจิตรกรรมฝาผนังไทย*. คณะ
มัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สร้อยดี อ่องสกุล. (2544). *ประวัติศาสตร์ล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. อมรินทร์.

สันติ เล็กสุขุม. (2561). *ศิลปะภาคเหนือ ทรัพยากรชัย-ล้านนา*. เมืองโบราณ.

สุรพล ดำริห์กุล. (2545). *แผ่นดินล้านนา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. เมืองโบราณ.

สุรพล ดำริห์กุล. (2544). *ลายคำล้านนา*. เมืองโบราณ.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (2556). *ศิลปะล้านนา*. มติชน.